

Fővárosi Ítéltábla

14.Gf.40.091/2018/6/II.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szvetnik Ágnes jogtanácsos által képviselt felperesnek a Bűrös és Gombocz Ügyvédi Iroda által képviselt I. rendű, a Moldován Ügyvédi Iroda által képviselt II. rendű, a Sántha és Pozsgai Ügyvédi Iroda által képviselt III. rendű és az Ujfalussy Ügyvédi Iroda által képviselt IV. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2016. szeptember 27. napján meghozott 7.G.40.076/2016/14. számú ítélete ellen a felperes részéről előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 2.000.000 (kettőmillió) forint bírságot.

Mellőzi a felperesnek az alperesek javára perköltség fizetésére kötelezését azzal, hogy a felek a felmerült költségeiket maguk viselik, és a le nem rótt 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forint kereseti illetéket az állam viseli, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A felek a másodfokú eljárásban és a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

A le nem rótt 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) forint fellebbezési, és a 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

1.

A felperes módosított keresetében elsődlegesen az alperesek által 2012. évben adott megrendelések

alapján kötött szerződéseknek - a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 127. § (1) bekezdés a) pontja és a Kbt. 164. §-ának (1) és (4) bekezdései alapján - az érvénytelenné nyilvánítását, valamint az I. rendű alperessel szemben a szerződéses érték 10 %-ában meghatározott mértékű, azaz 44.390.249 forint bírság kiszabását kérte. Másodlagosan a Kbt. 127. §-a (2) bekezdésének b) pontjában foglaltakra hivatkozással a szerződések részleges érvénytelenségének, illetve az érvénytelenség hiányának megállapítását és a szerződéses érték 15%-a, azaz 60.500.000 forint összegű bírság kiszabását kérte, hivatkozva a Kbt. 164. § (5) bekezdésében írtakra. Keresetét mindkét esetben arra alapította, hogy az I. rendű alperes a szállítási szerződéseket az alperesekkel a Kbt. 5. §-át megszegve kötötte meg, míg a bírság kiszabását a Kbt. 164. § (5) bekezdésére hivatkozással indítványozta.

2.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében nem vitatta a felperes határozatában megállapított tényállást, az elsődleges keresetet a bírság kiszabására vonatkozó részében, a másodlagos keresetet teljes egészében kérte elutasítani. A II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte, és arra tekintettel, hogy a perre nem adott okot, a felperes perköltségben marasztalását indítványozta. A III.r. alperes elsődlegesen a per megszüntetését kérte elkészsége folytán, másodlagosan a kereset teljesítését az érvénytelenség megállapítása tekintetében nem ellenezte. A IV. rendű alperes a kereset teljes elutasítását kérte. Álláspontja szerint az intézményi gyógyszerértár közvetlen lakossági gyógyszerellátása és az ahhoz szükséges gyógyszer nagykereskedők által nyújtott szolgáltatások megrendelése nem tartozik a közbeszerzés körébe. Állította, hogy mivel a perre okot nem adott, a kereset alapossága esetén sem kötelezhető perköltség megfizetésére.

3.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és az alperesek javára személyenként 635.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

3.1.

A megállapított tényállás szerint az I. rendű alperes az ellátási területére kiterjedően járó- és fekvőbetegek diagnosztikus és terápiás szakorvosi ellátásával, rehabilitációjával és követéses gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmény. A II., III. és IV. rendű alperesek gyógyszer-, és gyógyászati termékek nagykereskedelmével foglalkozó gazdasági társaságok. Az I. rendű alperes 2009. január 1. napján szállítási szerződést kötött a II. rendű alperes által forgalmazott gyógyszerek

és egyéb készítmények szállítására. 2009. február 23. napján egy újabb szállítási szerződést is kötöttek az I. rendű alperes által működtetett ... Patika részére a II. rendű alperes által forgalmazott gyógyszerek és készítmények szállítására. Az I. és a III. rendű alperesek között 2009. január 13. napján jött létre szállítási szerződés az I. rendű alperes megrendelése szerinti áruk leszállítására. 2011. május 8. napján újabb szállítási szerződést kötöttek az I. rendű alperes mint megrendelő által működtetett gyógyintézet gyógyszerháza ellátására. Az I. rendű alperes és a IV. rendű alperes között 2009. január 10. napján a IV. rendű alperes által forgalmazott teljes termékkörre, így különösen a törzskönyvezett, forgalomba hozatalra engedélyezett alleopátiás és homeopátiás gyógyszerkészítményekre, gyógyszeranyagokra, növényi és állati drogokra, immunbiológiai készítményekre, kötszerekre, gyógyászati segédeszközökre, gyógyhatású és egyéb termékek szállítására jött létre szállítási szerződés. 2012. évben az I. rendű alperes részére a II. rendű alperes 172.207.229 forint, a III. rendű alperes 86.331.256 forint, míg a IV. rendű alperes 227.003.415 forint értékű árut szállított összesen 485.541.900 forint összegben. A 2012. évi szállításokból 443.942.448 forint beszerzés lebonyolítására közbeszerzési eljárás előzetes lefolytatása nélkül, a 2009. évben megkötött szerződések alapján került sor. Az I. rendű alperes megrendelése alapján a II-IV. rendű alperesek az árut kiszállították, annak ellenértékét az I. rendű alperes kiegyenlítette. Az Állami Számvevőszéknek az I. rendű alperesnél 2015. év végén folytatott vizsgálata alapján hivatalból indult eljárásban a felperes a D.2/7/2016. számú határozatában megállapította, hogy az I. rendű alperes mint beszerző megsértette a Kbt. 5. §-át, ezért vele szemben 2.000.000 Ft bírságot szabott ki. A döntését azzal indokolta, hogy az I. rendű alperes közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződés alapján 443.942.448 forint értékű árut szerzett be, amellyel megsértette a Kbt. 5. §-át, a 18. §-ának (2) bekezdését, valamint a 19. §-át.

3.2.

Az elsőfokú bíróság az ítélet jogi indokolása szerint elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a felperes a per a Kbt. 164. §-ának (2) bekezdése szerinti határidőben indította-e meg. Megállapítása szerint, mivel a felperes a 2016. február 8-án meghozott határozatában állapította meg a jogsértés tényét, ezért a 2016. március 7. napján benyújtott keresetlevelét a Kbt. 164. §-ának (2) bekezdése szerinti 30 napos határidőn belül terjesztette elő. Rögzítette, hogy a felperes határozata, amely szerint az I. rendű alperes megsértette a Kbt. 5. §-át, köti a bíróságot, ezért vizsgálta, hogy az alperesek között létrejött szerződések érvényesek-e, illetve hogy a szerződések érvénytelensége esetén a felperes kereseti kérelmének megfelelően dönthet-e az érvénytelenség jogkövetkezményeiről. Kiemelte, hogy a felperes a határozatában a per tárgyát képező szerződések megkötése tárgyában jogerősen

megállapította a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzését, annak jogkövetkezménye pedig a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján e szerződések semmissége. Az I. rendű alperes ellenkérelme, valamint a felperes másodlagos kereseti kérelme miatt azt is vizsgálta, hogy a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése alapján megállapítható-e az a feltétel, hogy bár a szerződések a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzésével jöttek létre, azok teljesítéséhez kiemelkedően fontos közérdek fűződik-e. Ennek körében abból indul ki, hogy az I. rendű alperes ellátási területén olyan tevékenységet végez (fekvőbeteg ellátással foglalkozik), amelyhez - a betegellátás zavartalan működéséhez - elengedhetetlenül szükséges a gyógyszerek és egyéb gyógyhatású készítmények folyamatos biztosítása. E körülmény miatt az alperesek között létrejött szállítási szerződések teljesítését a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése alapján kiemelkedően fontos közérdekűnek minősítette, ezért a felperes elsődleges és másodlagos kereseti kérelmét elutasította. Kifejtette, hogy a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződések esetén a bíróság csupán az érvénytelenséget állapíthatja meg, a szerződések érvénytelenné nyilvánításáról nem hozhat döntést. Ehhez kapcsolódóan a Kúria 1/2010. (VI.28.) PK véleményének 6. pontjára hivatkozással utalt arra is, hogy az alperesek közötti szerződések érvénytelenségének megállapítása esetén sincs lehetőség azok hatályossá nyilvánítására, mivel a szerződéseket az alperesek kölcsönösen teljesítették. Emiatt az eredeti állapot természetbeni helyreállítására és a szerződés érvényessé nyilvánítására sem látott lehetőséget. A bíróság kiszabása körében pedig kiemelte, hogy a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdésében foglalt mindkét feltétel hiányzik, mert a bíróság a szerződést a határozathozatalig nem nyilváníthatja hatályossá, illetve azt közbeszerzés mellőzésével kötötték.

4.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a keresetének megfelelő határozat meghozatalát, másodlagosan a sérelmezett határozat hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak újabb tárgyalásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően állapította meg, hogy a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével megvalósított beszerzés miatt nem állnak fenn az érvénytelenné nyilvánítás feltételei. Hangsúlyozta, hogy elsődleges keresetében az alperesek közötti szerződések érvénytelenségének a megállapítását és annak jogkövetkezményeként a bíróság kiszabását kérte, míg csupán a másodlagos keresetében - amennyiben a bíróság a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdésében rögzített kiemelkedően fontos közérdekűnek minősíti a perbeli szerződéseket - jelölte meg a szerződések részleges érvénytelenségét, illetve annak hiányát, de ebben az esetben is kérte a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alapján a bíróság kiszabását. Állította, hogy az elsőfokú

bíróság az ítélete rendelkező részében jogszabálysértően utasította el az első- és másodlagos kereseti kérelmét is, mivel annak indokolása szerint helyt adott a másodlagos kereseti kérelemnek és megállapította, hogy az alperesek között létrejött szerződések kiemelkedően fontos közérdekűnek minősülnek, ilyen esetben pedig a bírság kiszabása kötelező. Kifejtette, hogy a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével megvalósított beszerzés súlyos jogsérelem, melynek végső következményeit a szabályozás alapján a Kbt. 164. §-ának (1) bekezdése a bíróságok hatáskörébe utalja. A bíróságnak ezért a kereseti kérelemben foglaltaknak megfelelően kellett volna eljárnia, és vagy az elsődleges kereseti kérelme alapján a szerződés érvénytelenné nyilvánításáról dönten, vagy a másodlagos kereseti kérelem alapján - amennyiben a szerződés részleges érvénytelenségét vagy érvénytelenségének a hiányát állapítja meg - a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése szerinti jogkövetkezményként, a bírság kiszabását kellett volna alkalmaznia. Álláspontja szerint valójában pernyertes lett, ezért jogszabálysértő az elsőfokú ítéletnek a perköltség megfizetésére kötelező rendelkezése. Amennyiben mégis pervesztes lett, a Pp. 78. §-ának (3) bekezdése miatt az elsőfokú bíróság nem kötelezhette volna perköltség megfizetésére.

5.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében - annak tartalma szerint - az elsőfokú határozat indokai alapján történő helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelme megalapozatlan, ezt a felperes sem vitatta a fellebbezésében. Állította, hogy a felperes másodlagos kereseti kérelme érdemi elbírálásra alkalmatlan volt, ezért helytállóan utasította el azt az elsőfokú bíróság.

A II. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a sérelmezett határozat rendelkező része és az indokolása összhangban van. Hangsúlyozta, hogy a perre okot nem adott, ezért amennyiben a felperes fellebbezését megalapozottnak is találja a másodfokú bíróság, perköltség megfizetésére nem kötelezhető.

A III. rendű alperes az elsőfokú határozat helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségében való marasztalását kérte, mert az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást és érdemben helytálló ítéletet hozott, a megváltoztatás vagy a hatályon kívül helyezés feltételei nem állnak fenn. Hangsúlyozta, hogy mint gyógyszer-nagykereskedelmi engedéllyel rendelkező társaságnak nincs semmilyen ráhatása az I. rendű alperes beszerzéseire, azok módjára, és eljárási rendjére. Jogszabályon alapuló kötelezettsége azon gyógyszerek beszerzése és forgalmazása, melyekre

nagykereskedelmi tevékenységi engedélyt kapott. A felperes a szerződések teljesítéséhez fűződő kiemelkedően fontos közérdek fennállását sem az elsőfokú eljárásban, sem a fellebbezésében nem vitatta, így az elsőfokú bíróság döntése megalapozott volt. Továbbra is fenntartotta álláspontját, hogy a perre okot nem adott, ezért a Pp. 80. § (1) bekezdése alapján perköltség viselésére nem kötelezhető, és a felmerült költségét a felperes, illetve a Pp. 78. § (3) bekezdése alapján az állam köteles megfizetni.

A IV. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes perköltségében való marasztalását kérte. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a felperesnek sem az elsődleges, sem a másodlagos kereseti kérelme nem alapos. Önmagában pedig az, hogy Pp. keretei között a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdésében foglalt érvénytelenség hiányának megállapítása nem értelmezhető, ezáltal jogszabályi koherencia-zavar áll fenn, az alperesek terhére nem értékelhető.

6.

A Fővárosi Ítéltábla 2017. július 7-én kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az alperesek közötti szerződések érvénytelenségét megállapította, kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 2.000.000 forint bírságot, továbbá módosította az elsőfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezéseket, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A döntését azzal indokolta, hogy a felperes közigazgatási határozatában jogerősen megállapított jogsértésre, a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzésére tekintettel a Kbt. 127. § (1) bekezdés a) pontja alapján alkalmazandó jogkövetkezmény a szerződések semmissége, melyet a bíróság a Kbt. 164. § (4) bekezdése alapján köteles megállapítani. Az elsődleges kereseti kérelem alaposságára tekintettel a másodlagos kereseti kérelmet érdemben nem vizsgálta.

7.

Az I. rendű alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelemre tekintettel a Kúria 2018. január 23-án kelt végzésével a Fővárosi Ítéltábla fenti határozatát hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A felülvizsgálati eljárásban a felperes perköltségét 100.000 forint, az I. és a III. rendű alperesek perköltségét 127.000 forintban állapította meg személyenként. Rögzítette, hogy az I. rendű alperes teljes személyes illetékmentességére tekintettel le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték összege 3.500.000 forint volt. A Kúria határozatának indokolásában kifejtette, hogy a Kbt. 127. § (1) bekezdése alapján a Kbt. hatálya alá

tartozó szerződés csak akkor semmis, ha a (2) bekezdésben meghatározott kizáró okok valamelyike nem áll fenn, így az elsőfokú bíróságnak érdemben kellett állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a szerződés teljesítéséhez kiemelkedően fontos közérdek fűződik-e. A Kbt. 127. §-a rendelkezéseiből ugyanis egyértelműen az következik, hogy a törvény hatálya alá tartozó szerződés nem semmis, a 164. § (1) bekezdése alapján indított perben a szerződés érvénytelenségének kimondása iránti kereset nem megalapozott, ha a 127. § (2) bekezdésében meghatározott valamelyik ok áll fenn, így az elsődleges kereset megítéléséhez is állást kell foglalni ebben a kérdésben. Ha az elsődleges kereset a 127. § (2) bekezdésében írt feltételek valamelyikének fennállása miatt nem alapos, akkor kell vizsgálni, hogy - figyelemmel a Kbt. 164. § (5) bekezdésében írtakra - „érvénytelenség hiányában” bírság kiszabásának van-e helye. A megismételt eljárásban ezért előírta annak a vizsgálatát, hogy az I. rendű alperes 2012. évben megvalósított megrendelése alapján megkötött szerződések teljesítéséhez fűződött-e kiemelkedően fontos közérdek. Ha a kiemelkedően fontos közérdek sérelme nem állapítható meg, ez esetben a per tárgyává tett szerződések érvénytelenek-e, és dönteni kell arról is, hogy az érvénytelenséget csak megállapító és annak jogkövetkezményét le nem vonó ítélet esetén kiszabható-e bírság a Kbt. rendelkezései alapján. Ha a szerződések nem semmisek, mert a Kbt. 127. § (2) bekezdésében írt egyik körülmény fennáll, ebben az esetben kell dönteni arról is, hogy a Kbt. 164. § (5) bekezdése szerint kiszabható-e bírság olyan tényállás mellett, amikor a szerződések megkötésére a közbeszerzési eljárás mellőzésével került sor.

8.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, így azt az ítéletábra teljes körűen bírálta felül és megállapította, hogy a felperes fellebbezése részben megalapozott.

9.

A fellebbezés az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére is irányult, az ítéletábra elsődlegesen ezt az indítványt vizsgálta, mivel annak eredményessége esetén a döntés érdemben nem bírálható felül. A felperes azonban a hatályon kívül helyezés körében semmilyen konkrét indokot nem adott elő, lényeges, a döntés érdemére kiható eljárási szabálysértésre nem hivatkozott és a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű megismétlésének vagy kiegészítésének szükségességét sem állította, bizonyítási indítványa nem volt. Az ítéletábra sem talált olyan lényeges, hivatalból észlelendő eljárási szabálysértést, ami az eljárás megismétlését indokolná, ezért az elsőfokú ítéletet érdemben vizsgálta.

10.

Az ítélet érdemi felülbírálatára körében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a döntéshez szükséges mértékben feltárta, azt azonban a 2012. évi megrendelések alperesek szerinti összértéke tekintetében (ítélet 2. oldal utolsó, 3. oldal 1. bekezdése) szükséges pontosítani a felperes 2016. július 22-én kelt, 9. sorszámú beadványa, valamint az abban is hivatkozott döntőbizottsági határozat 15. és 16. oldalán rögzített adatok alapján. E szerint az E... Pharma Zrt. II. rendű alperes 163.729.665 forint, a III. r. alperes III. rendű alperes neve 80.386.569 forint, míg a IV. rendű alperes IV. rendű alperes neve 199.826.214 forint értékben szállított gyógyszereket az I. rendű alperes megrendelése alapján, így az adott évi összes beszerzés értéke az alperesektől 443.942.448 forintot tett ki.

11.

Az elsőfokú bíróság ezt meghaladóan a tényállást helyesen állapította meg, döntésével és annak indokaival az ítélet tábla azonban csak részben értett egyet.

11.1.

Az elsőfokú bíróság helytállóan indult ki abból, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság jogerős határozatának felülbírálatára a felperes által kezdeményezett, a szerződések érvénytelensége tárgyában indított perben lehetősége nincs, a határozatban foglaltak a bíróságot kötik, azaz jogerősen megállapítást nyert, hogy az I. rendű alperes a 2012. évi beszerzései, az alperesektől megrendelt gyógyszer szállítások során megsértette az adott ügyben még alkalmazandó közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény (Kbt.) 5. §-át, mivel a megrendelésekre és azok teljesítésére közbeszerzési eljárás mellőzésével, a korábban megkötött szerződések alapján került sor. Utal az ítélet tábla arra, hogy e körben az I. rendű alperes a jogerős határozatban megállapított tényeket maga sem vitatta.

A felperes által előterjesztett elsődleges és másodlagos kereseti kérelmek, valamint a Kbt. 127. §-ának rendelkezései alapján helytállóan vizsgálta, hogy a Kbt. 127. § (2) bekezdése szerinti kiemelkedően fontos közérdek megállapítható-e a per tárgyát képező szerződések teljesítése során. A felperes ugyan csak másodlagos kereseti kérelmében hivatkozott a Kbt. 127. § (2) bekezdésének esetleges alkalmazhatóságára, de maga is azt adta elő, hogy felperes a kötelezően ellátandó betegellátási kötelezettségének teljesítéséhez szerezte be a gyógyszereket, valamint kérte annak a mérlegelését, hogy a hatályos jogszabályok alapján a gyógyszerbeszerzés határidőre nem volt lehetséges az adott időszakban. Elsődleges kereseti kérelmét a Kbt. 127. § (1) bekezdése alapján

terjesztette elő, azonban a Kbt. 127. §-ának (1) és (2) bekezdései szerint - ahogyan azt a Kúria végzésében is kifejtette - a Kbt. hatálya alá tartozó szerződés csak akkor semmis, ha a (2) bekezdésben meghatározott kizáró ok valamelyike nem áll fenn. Az elsőfokú bíróság így helytállóan vizsgálta a másodlagos kereseti kérelmet, mert annak megalapozottsága esetén a létrejött szerződések nem semmisek, így az (1) bekezdés alkalmazására nincs lehetőség.

Az ítéletábrának így - a Kúria útmutatása alapján - a megismételt eljárásában is azt kellett vizsgálnia, hogy a Kbt. 127. § (2) bekezdésében meghatározott valamely ok, különösen a kiemelkedően fontos közérdek fennáll-e; amennyiben ezen okból az érvénytelenség nem állapítható meg, azaz a szerződések nem semmisek, van-e helye bírság kiszabásának a Kbt. 164. § (5) bekezdése alapján, és csak ezt követően kerülhetett sor a Kbt. 127. § (1) bekezdésében foglaltak további vizsgálatára.

11.2.

Az ítéletábra a kiemelkedően fontos közérdek fennállása tekintetében az elsőfokú bíróság indokaival maradéktalanul egyetért, így a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján csak utal azokra. Az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte azt a körülményt, hogy az I. rendű alperes fekvőbeteg-ellátással és egyéb gyógyító tevékenységgel foglalkozik, így elengedhetetlen a betegellátás zavartalan biztosítása, ehhez gyógyszerek és egyéb gyógyhatású készítmények folyamatos biztosítása, amelyet a II-IV. rendű alperesektől hozzávetőleg azonos nagyságrendben szerzett be. Gyógyító tevékenységéhez szorosan hozzátartozik, attól elválaszthatatlan a közforgalmú, illetve intézményi gyógyszerár működtetése annak érdekében, hogy az egészségügyi intézményben ellátásban részesülő betegek mielőbbi gyógyulásuk érdekében a számukra előírt gyógyszereket, az ahhoz szükséges készítményeket helyben beszerezhessék, így a kezelés megkezdődjön. Ehhez nem vitásan szükséges a folyamatos gyógyszerellátás biztosítása figyelemmel az I. rendű alperes szakterületére, a tüdőgyógyászatra is, amely folytán kiemelt közérdek fűződik ahhoz, hogy a betegek megfelelő ellátásához szükséges gyógyszerek és gyógyászati eszközök, anyagok helyben rendelkezésre álljanak, a folyamatos ellátás biztosított legyen. Utal az ítéletábra arra, hogy a felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet erre vonatkozó megállapítását érdemben nem is támadta, kizárólag azt kifogásolta, hogy a Kbt. 164. § (5) bekezdése ellenére bírságot nem szabott ki az I. rendű alperessel szemben.

11.3.

A Kbt. 127. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt kiemelkedően fontos közérdek így fennáll, ebből következően az I. rendű alperes és a további alperesek között 2012-ben létrejött szállítási szerződések nem semmisek, ezért a Kbt. 127. § (1) bekezdése nem alkalmazható. A továbbiakban így az elsőfokú bíróságnak is azt kellett vizsgálnia, hogy a Kbt. 164. § (5) bekezdése alapján bírság kiszabható-e figyelemmel arra, hogy a másodlagos kereset a törvény szerinti maximumnak megfelelő bírság kiszabására is irányult. Az elsőfokú bíróság a Kbt. e rendelkezését azonban helytelenül értelmezte és megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy az abban foglalt feltételek nem állnak fenn, mivel az alperesek közbeszerzés mellőzésével kötöttek szerződést, valamint e szabály alapján csak a szerződések érvénytelenségének megállapítása és hatályossá nyilvánítása esetén van lehetőség bírság kiszabására.

A Kbt. 164. § (5) bekezdésének azon fordulatából amely szerint „az érvénytelenség hiányát kifejezetten a 127. § (2) bekezdése alapján állapítja meg, bírságot köteles kiszabni” nyilvánvalóan az következik, hogy további feltételek fennállása a bírság kiszabásához nem szükséges, a bírság kifejezetten a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésére tekintettel kötelező annak ellenére, hogy a szerződés teljesítéséhez különösen fontos közérdek fűződik. A Kbt. 164. § (5) bekezdésének erre az esetre vonatkozó fordulatából az a következtetés vonható le, hogy akár érvényes, akár érvénytelen a szerződés, a bírságolás mindenképpen kötelező.

A Kbt. 164. § (5) bekezdésének helyes értelmezése az adott esetben tehát az, hogy a bíróság köteles bírság kiszabására. A bírság nem más, mint egy további szankció éppen arra tekintettel, hogy az I. rendű alperes a kötelező közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül adott megrendeléseket az alpereseknek. Noha a létrejött ügyletek nem érvénytelenek, a jogsértés súlya és jellege a bíróság számára kötelezővé teszi ezen alternatív jogkövetkezmény alkalmazását. Az ítélőtábla e körben utal BDT2017. 3651. szám alatt közzétett eseti döntésben kifejtettre (38-49. bekezdésig).

11.4.

A Kbt. e rendelkezése szerint a bíróság köteles bírságot kiszabni, annak összegét azonban az eset összes körülményét figyelembe véve maga határozza meg, vagyis a törvény bírói mérlegelés körébe vonja a bírság összegét, hogy az legfeljebb a szerződéses érték 15%-a lehet. A bírság azonban kizárólag az I. rendű alperessel szemben alkalmazható, a további alperesekkel szemben nincs helye a kiszabásának, a felperes keresete is erre vonatkozott. Az elsőfokú bíróság e körben tehát a Kbt. 164. § (5) bekezdésének téves értékelése folytán helytelenül jutott arra a következtetésre, hogy a

bírság kiszabására lehetőség nincs, így az ítélet tábla a másodlagos kereseti kérelemben foglaltaknak részben helyt adva az I. rendű alperessel szemben bírságot szabott ki és kötelezte ennek megfizetésére.

A bírság összegét a fenti jogszabályi rendelkezés alapulvételével határozta meg. Értékelte, hogy a Döntőbizottság már 2.000.000 forint bírságot a jogsértés megállapításakor kiszabott, ugyanakkor a közbeszerzési eljárás elmulasztása olyan súlyos jogsértésnek tekinthető, amit az összecszerűség meghatározásakor figyelembe kell venni annak érdekében is, hogy kellő visszatartó erővel bírjon a jövőben. Jogszabály a szerződéses érték 15 %-ában határozza meg a bírság maximumát, ez azonban az adott esetben eltűzött, a jogsértéssel nem áll arányban, az I. rendű alperesre nézve jelentősen hátrányos jogkövetkezmény lenne. A bírság körében általa előadott körülményekre figyelemmel - amit a felperes sem tett vitássá, sőt maga hivatkozott arra, hogy a gyógyszerek határidőre történő beszerzése az adott időszakban nem volt lehetséges - indokolt a bírság összegének jelentős mérséklése. Az ítélet tábla ezért - elfogadva az I. rendű alperes indokait - értékelte, hogy az adott időszakban került az I. rendű alperes az állami fenntartású intézmények körébe, ekkor lépett hatályba a 46/2012. (III. 28.) Korm. rendelet, amely a korábbiaktól eltérő módon szabályozta a gyógyszerek beszerzéseit és központi beszerző szervezetként a GYEMSZI-t jelölte ki. Értékelte az ítélet tábla azt is, hogy az adott időszakban az egyeztetések a központi beszerzések körébe vonandó termékkör és hatóanyagok tekintetében elhúzódtak, ezért az I. rendű alperes számára nem volt meghatározható az a termékkör, amelyre a közbeszerzési eljárás lefolytatását előkészíthette volna. Az I. rendű alperesnek a közbeszerzési eljárások megindításához kapcsolódó engedélyeztetési rendszerre tekintettel hosszabb időre volt szüksége ahhoz, hogy a saját beszerzései körében közbeszerzési eljárásokat indítson, egyéb beszerzési források nem álltak rendelkezésére, így a lehetőséghez képest az alperesektől csaknem azonos értékben szerezte be a különböző gyógyászati eszközöket, gyógyszereket. A csatolt szállítási szerződések mindegyike a nagykereskedelmi árból 1%, bizonyos termékekre, 2,5% árkedvezményt határozott meg, valamint további kedvezményre volt jogosult az I. rendű alperes abban az esetben is, ha a rövidebb határidő alatt teljesítette a megrendelések ellenértékét.

12.

Az ítélet tábla mindezek alapján a felperes másodlagos kereseti kérelmét megalapozottnak találta és az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint megváltoztatva az I. rendű alperest a jogsértéssel arányban álló 2.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte, míg ezt meghaladóan az

elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

13.

A megváltoztatott döntésnek megfelelően rendelkezett a felmerült perköltségről figyelembe véve, hogy a felperesnek mind a keresete, mind a fellebbezése csak részben vezetett eredményre, ugyanakkor a pernyertesség-pervesztesség aránya között számottevő különbség a másodlagos kereseti kérelem speciális jellegére is tekintettel nem állapítható meg. A Pp. 81. § (1) bekezdés második fordulata alapján ezért akként rendelkezett, hogy valamennyi fél viseli az első- és másodfokú eljárásban felmerült költségeit, továbbá a felülvizsgálati eljárás során az I. és III.r. alperesek maguk viselik a Kúria által megállapított költségüket.

Nem látott lehetőséget a II., III, IV. rendű alperesek indítványa szerint a Pp. 80. § (1) bekezdésének alkalmazására, mivel az érvénytelenség megállapításához az I. rendű alperesen túl a szerződést kötő további alperesek perben állása is szükséges volt, nélkülük a kereset nem volt előterjeszthető, valamint a felperes a Kbt. 164. § (1) bekezdése alapján perindításra köteles, a bírság összege pedig bírói mérlegelés körébe esik.

Az ítélet tábla ugyanakkor a felmerült és le nem rótt illeték tekintetében indokoltnak látta a kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati eljárás illetékének a felperes és az I. rendű alperes közötti megosztását arra figyelemmel, hogy a II-IV. rendű alperesekkel szemben a bírság kiszabására lehetőség nem volt, továbbá a közbeszerzési eljárás lefolytatása az ajánlatkérőt, az adott esetben az I. rendű alperest terhelte. A további alpereseknek - ahogyan arra helyesen hivatkoztak - nem volt ráhatása arra, hogy az I. rendű alperes milyen eljárás keretében, hogyan köt szerződést, illetve rendeli meg a számára szükséges gyógyszereket. Az ítélet tábla ezért az 1.500.000 forint kereseti és a 2.500.000 forint fellebbezési illeték tekintetében, valamint az I. rendű alperes által kezdeményezett felülvizsgálati eljárás során felmerült, le nem rótt 3.500.000 forint felülvizsgálati eljárási illeték tekintetében akként rendelkezett, hogy azokat az Itv. 5. § (1) bekezdése, valamint a Kbt. szerint teljes személyes költségmentességben részesülő felperes és I. rendű alperes helyett a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam viseli figyelemmel arra is, hogy a felperes elsődleges keresete nem volt megalapozott, míg a bírság kizárólag az I. rendű alperessel szemben volt alkalmazható.

Budapest, 2018. június 21.

. Sándor Ottó s. k.

a tanács elnöke

. Buglyó Gabriella s. k.

előadó bíró

dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.

bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő

35.Gf.40.540/2016/8.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szvetnik Ágnes jogtanácsos által képviselt FELPERES NEVE (FELPERES CÍME.) felperesnek -, a Bűrös és Gombocz Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME., ügyintéző: dr. Bűrös László ügyvéd) által képviselt I. R. ALPERES NEVE (I.R. ALPERES NEVE.) I. rendű, a Moldován Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME., ügyintéző: dr. Mátó Géza ügyvéd) által képviselt II.R. ALPERES NEVE (II.R. ALPERES CÍME., Cg....., adószám: ...) II. rendű, a Sántha és Pozsgai Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME., ügyintéző: dr. Sántha Ágnes ügyvéd) által képviselt III.R. ALPERES NEVE (III.R. ALPERES CÍME., Cg....., adószám: ...) III. rendű és az Ujfalussy Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME., ügyintéző: dr. Ujfalussy Kristóf ügyvéd) által képviselt IV.R. ALPERES NEVE (IV.R. ALPERES CÍME., Cg....., adószám: ...) IV. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2016. szeptember 27. napján meghozott 7.G.40.076/2016/14. számú ítélete ellen a felperes részéről 15. sorszámon előterjesztett fellebbezés alapján indult másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és

- megállapítja, hogy az I. rendű alperes és a II. rendű alperes között 2009. január 1. és február 23. napján megkötött, a II. rendű alperes által forgalmazott gyógyszerek szállítására kötött szerződésnek, az I. és a III. rendű alperes között 2009. január 13. napján gyógyszerek szállítására megkötött szerződésnek, valamint az I. és IV. rendű alperes között 2009. január 10. napján a megkötött szállítási szerződésnek a 2012. évben megvalósított megrendelések szerinti teljesítései tekintetében érvénytelen,
- kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - a Magyar Államkincstárnál vezetett ... számú előirányzat felhasználási keretszámlájára átutalással - 15 napon belül 2 000 000 (Kettőmillió) Ft bírságot,
- mellőzi a felperesnek az alperesek javára a perköltség fizetésére kötelezését,
- kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1 000 000 (Egymillió) Ft elsőfokú perköltséget,
- kötelezi az I. és II. rendű alperest, hogy egyetemlegesen 55 500 (Ötvenötezer-ötszáz), az I.

rendű és III. rendű alperest, hogy egyetemlegesen 27 000 (Huszonhétezer) Ft, az I. és IV. rendű alperest, hogy egyetemlegesen 67 500 (Hatvanhétezer-ötszáz) Ft, míg a IV. rendű alperest, hogy további 607 500 (Hatszázhétezer-ötszáz) Ft kereseti illetéket fizessen meg az állam javára, a székhelyeik szerinti adó- és vámigazgatóság felhívásában megjelölt módon és számlára,

egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 400 000 (Négyszázezer) Ft másodfokú perköltséget, az I. és II. rendű alperest, hogy egyetemlegesen 925 000 (Kilencszázhuszonötezer) Ft, az I. és III. rendű alperest, hogy egyetemlegesen 450 000 Ft, míg az I. és IV. rendű alperest, hogy egyetemlegesen 1 125 000 (Egymillió-egyszázhuszonötezer) Ft fellebbezési illetéket fizessenek meg az állam javára a székhelyeik szerinti adó- és vámigazgatóság felhívásában megjelölt módon, határidőben és számlára.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű alperes az ellátási területére kiterjedően járó- és fekvőbetegek diagnosztikus és terápiás szakorvosi ellátásával, rehabilitációjával és követéses gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmény. A II., III. és IV. rendű alperesek gyógyszer-, gyógyászati termékek nagykereskedelmével foglalkozó gazdasági társaságok.

Az I. rendű alperes 2009. január 1. napján szállítási szerződést kötött a II. rendű alperes által forgalmazott gyógyszerek és egyéb készítmények szállítására. 2009. február 23. napján egy újabb szállítási szerződést is kötöttek az I. rendű alperes által működtetett M. Patika részére a II. rendű alperes által forgalmazott gyógyszerek és készítmények szállítására.

Az I. és III. rendű alperesek között 2009. január 13. napján jött létre szállítási szerződés az I. rendű alperes megrendelése szerinti áruk leszállítására. 2011. május 8. napján újabb szállítási szerződést kötöttek az I. rendű alperes mint megrendelő által működtetett gyógyintézet gyógyszer-tára ellátására.

Az I. rendű alperes és a IV. rendű alperes között 2009. január 10. napján a IV. rendű alperes által forgalmazott teljes termékkörre, így különösen a törzskönyvezett, forgalomba hozatalra engedélyezett alleopátiás és homeopátiás gyógyszerkészítményekre, gyógyszeranyagokra, növényi és állati drogokra, immunbiológiai készítményekre, kötszerre, gyógyászati segédeszközökre, gyógyhatású és egyéb termékek szállítására jött létre szállítási szerződés.

2012. évben az I. rendű alperes részére a II. rendű alperes 172 207 229 Ft, a III. rendű alperes 86 331 256 Ft, míg a IV. rendű alperes 227 003 415 Ft értékű árut szállított összesen 485 541 900 Ft-os összegben. A 2012. évi szállításokból 443 942 448 Ft beszerzés lebonyolítására közbeszerzési eljárás előzetes lefolytatása nélkül, a 2009. évben megkötött szerződések alapján került sor. Az I. rendű alperes megrendelése alapján a II-IV. rendű alperesek az árut kiszállították, annak ellenértékét az I. rendű alperes kiegyenlítette.

Az Állami Számvevőszék az I. rendű alperesnél 2015. év végén folytatott vizsgálat alapján hivatalból indult eljárásban a felperes a számú határozatában megállapította, hogy az I. rendű alperes mint beszerző megsértette „A közbeszerzésekről” szóló 2011. évi CVIII. törvény (Kbt.) 5. §-

át, ezért vele szemben 2 000 000 Ft bírságot szabott ki.

A döntését azzal indokolta, hogy az I. rendű alperes a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződés alapján 443 942 448 Ft értékű árut szerzett be, amellyel megsértette a Kbt. 5. §-át, a 18. §-ának (2) bekezdését, valamint a 19. §-át.

A felperes a módosított kereseti kérelmében az alperesek között létrejött szerződésnek - a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja és a Kbt. 164. §-ának (1) és (4) bekezdései alapján - visszamenőleges hatállyal történő érvénytelenné nyilvánítását, valamint az I. rendű alperessel szemben a szerződéses érték 10%-ában meghatározott mértékű, azaz 44 394 249 Ft bírság kiszabását kérte. Másodlagosan a Kbt. 127. §-a (2) bekezdésének b) pontjában foglaltakra hivatkozással a szerződés részleges érvénytelenségének a megállapítását és a szerződéses érték 15%-a, azaz 66 500 000 Ft összegű bírság kiszabását, valamint az I. rendű alperes perköltség megfizetésére való kötelezését kérte.

Állította, hogy mivel az I. rendű alperes a szállítási szerződéseket a Kbt. 5. §-át megszegve kötötte meg, azok a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján semmiek, míg a bírság kiszabását a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdésére hivatkozással indítványozta.

Az I. rendű alperes az elsődleges kereseti kérelem teljesítését a bírság kiszabására vonatkozó rész elutasítása mellett nem ellenezte. A felperes számú határozatában megállapított tényállását - így a Kbt. 5. §-ának a megsértését - nem vitatta.

A másodlagos kereset elutasítását, valamint a felperes perköltségében való marasztalását kérte.

Másodlagos ellenkérelmében azt kérte, hogy amennyiben a bíróság vele szemben bírságot szab ki, annak összegét a lehető legalacsonyabb mértékben határozza meg.

Hangsúlyozta, hogy mivel a szerződéseket teljesítették, megtörtént az áru szállítása és a vételár kifizetése, ezért az érvénytelenség jogkövetkezményeként annak kiküszöbölésére, illetve a szerződések határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítására nem kerülhet sor.

Hivatkozott arra is, hogy a felperesnek a részleges érvénytelenség megállapítására vonatkozó kereseti kérelme értelmezhetetlen.

A II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte, és mivel a perre okot nem adott a felperes perköltségében való marasztalását kérte.

A III. rendű alperes elsődlegesen a per megszüntetését azért kérte, mert álláspontja szerint a felperes keresetlevele elkésett, azt ugyanis az érdemi határozata meghozatalát követő 31. napon nyújtotta be. Másodlagosan a kereset teljesítését az érvénytelenség megállapítása tekintetében nem ellenezte. Hangsúlyozta, hogy mivel a Kbt. alkalmazása nem őt, hanem az I. rendű alperest terhelte, illetve bírság is csupán az I. rendű alperessel mint ajánlatkérővel szemben szabható ki, nem adott okot a perre, ezért a felperest kérte a perköltségében marasztalni.

A IV. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségében történő marasztalását kérte. Álláspontja szerint az intézményi gyógyszerár közvetlen lakossági gyógyszerellátása és az ahhoz szükséges gyógyszer nagykereskedők által nyújtott szolgáltatások megrendelése nem tartozik a közbeszerzés körébe. Állította, hogy mivel a perre okot nem adott, a kereset alapossága esetén sem kötelezhető perköltség megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és kötelezte őt az alperesek javára perköltség megfizetésére.

Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a felperes a pert a Kbt. 164. §-ának (2) bekezdése szerinti határidőben indította-e meg.

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint, mivel a felperes a 2016. február 8-án meghozott határozatában állapította meg a jogsértés tényét, ezért a 2016. március 7. napján benyújtott keresetlevelét a Kbt. 164. §-ának (2) bekezdése szerinti 30 napos határidőn belül terjesztette elő.

Rögzítette, hogy mivel az I. rendű alperes a felperes határozatával szemben nem kezdeményezte annak bírósági felülvizsgálatát a per tárgyát képező szállítási szerződések tárgyában, így az, hogy az I. rendű alperes megsértette a Kbt. 5. §-át köti a bíróságot.

Ezért vizsgálta, hogy az alperesek között létrejött szerződések érvényesek-e, illetve, hogy a szerződések érvénytelensége esetén a felperes kereseti kérelmének megfelelően dönthet-e az érvénytelenség jogkövetkezményeiről.

Kiemelte, hogy a felperes a határozatában a per tárgyát képező szerződések megkötése tárgyában jogerősen megállapította a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzését, annak jogkövetkezménye pedig a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján e szerződések semmissége. Az I. rendű alperes ellenkérelme, valamint a felperes másodlagos kereseti kérelme miatt azt is vizsgálta, hogy a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése alapján megállapítható-e az a feltétel, hogy bár a szerződések a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzésével jöttek létre, azok teljesítéséhez kiemelkedően fontos közérdek fűződik-e.

Ennek körében abból indul ki, hogy az I. rendű alperes ellátási területén olyan tevékenységet végez (fekvőbeteg ellátással foglalkozik), amelyhez - a betegellátás zavartalan működéséhez - elengedhetetlenül szükséges a gyógyszerek és egyéb gyógyhatású készítmények folyamatos biztosítása. E körülmény miatt az alperesek között létrejött szállítási szerződések teljesítését a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése alapján kiemelkedően fontos közérdekűnek minősítette, ezért a felperes elsődleges és másodlagos kereseti kérelmét elutasította.

Rögzítette, hogy a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződések esetén a bíróság csupán az érvénytelenséget állapíthatja meg, a szerződések érvénytelenné nyilvánításáról nem hozhat döntést.

Ehhez kapcsolódóan a Kúria jogelődjének a Legfelsőbb Bíróságnak az 1/2010. (VI.28.) PK véleménye 6. pontjára hivatkozással utalt arra is, hogy az alperesek közötti szerződések érvénytelenségének megállapítása esetén sincs lehetőség azok hatályossá nyilvánítására, mivel a szerződéseket az alperesek kölcsönösen teljesítették. Emiatt az eredeti állapot természetbeni helyreállítására és a szerződés érvényessé nyilvánítására sem látott lehetőséget.

A bíróság kiszabása körében pedig kiemelte, hogy annak a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdésében foglalt első feltétele azért hiányzik, mert a bíróság a szerződést a határozathozatalig nem nyilváníthatja hatályossá.

Ez ellen az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az elsőfokú

ítéletének a megváltoztatását, a keresetének való helytadást, másodlagosan a sérelmezett határozat hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

Állította, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően állapította meg, hogy a közbeszerzési eljárást jogtalan mellőzésével megvalósított beszerzés miatt nem állnak fenn az érvénytelenné nyilvánítás feltételei.

Hangsúlyozta, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelmében az alperesek közötti szerződések érvénytelenségének a megállapítását és annak jogkövetkezményeként a bírság kiszabását kérte, míg csupán a másodlagos kereseti kérelmében - amennyiben a bíróság a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdésében rögzített kiemelkedően fontos közérdekűnek minősíti a perbeli szerződéseket - jelölte meg a szerződések részleges érvénytelenségét, illetve annak hiányát, de ebben az esetben is kérte a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alapján a bírság kiszabását.

Állította, hogy az elsőfokú bíróság az ítélete rendelkező részében jogszabálysértően utasította el az első- és másodlagos kereseti kérelmét is, mivel annak indokolása szerinti helyt adott a másodlagos kereseti kérelmének és megállapította, hogy az alperesek között létrejött szerződések kiemelkedően fontos közérdekűnek minősülnek, ilyen esetben pedig a bírság kiszabása kötelező.

Álláspontja szerint valójában pernyertes lett, ezért jogszabálysértő az elsőfokú ítéletnek a felperest perköltség megfizetésére kötelező rendelkezése.

Kiemelte, hogy amennyiben mégis pervesztes lett, a Pp. 78. §-ának (3) bekezdése miatt az elsőfokú bíróság nem kötelezhette volna perköltség megfizetésére. Jogi álláspontja alátámasztásaként hivatkozott a Fővárosi Ítéltábla ..., valamint a Szegedi Ítéltábla ... számú határozataira is.

Hivatkozott arra is, hogy a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével megvalósított beszerzés súlyos jogsérelem, melynek végső következményeit a szabályozás alapján a Kbt. 164. §-ának (1) bekezdése a bíróságok hatáskörébe utalja. A bíróságnak ezért a kereseti kérelemben foglaltaknak megfelelően kellett volna eljárnia, és vagy az elsődleges kereseti kérelme alapján a szerződés érvénytelenné nyilvánításáról dönten, vagy a másodlagos kereseti kérelem alapján - amennyiben a szerződés részleges érvénytelenségét vagy érvénytelenségének a hiányát állapítja meg - a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése szerinti jogkövetkezményként, a bírság kiszabását kellett volna alkalmaznia.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében - annak tartalma szerint - az elsőfokú határozat - indokai alapján történő - helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelme megalapozatlan, ezt a felperes sem vitatta a fellebbezésében. Állította, hogy a felperes másodlagos kereseti kérelme érdemi elbírálásra alkalmatlan volt, ezért helytállóan utasította el azt az elsőfokú bíróság.

A II. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a sérelmezett határozat rendelkező része és az indokolása összhangban van. Hangsúlyozta, hogy a II. rendű alperes a perre okot nem adott, ezért amennyiben a felperes fellebbezését megalapozottnak is találja a másodfokú bíróság, perköltség megfizetésére nem kötelezhető.

A III. rendű alperes az elsőfokú határozat helybenhagyását és a felperesnek a másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezését kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást és érdemben helytálló ítéletet hozott, a megváltoztatásának vagy

hatályon kívül helyezésének a feltételei nem állnak fenn.

A IV. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes perköltségében való marasztalását kérte. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a felperesnek sem az elsődleges, sem a másodlagos kereseti kérelme nem alapos. Önmagában pedig az, hogy „A polgári perrendtartásról” szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) keretei között a Kbt. 165. §-ának (4) bekezdésében foglalt érvénytelenség hiányának megállapítása nem értelmezhető, ezáltal jogszabályi koherencia zavar áll fenn, amely az alperesek terhére nem értékelhető.

Az ítéletábrának a Pp. 256/A. §-ának (3) bekezdése szerinti felhívására a felek egyike sem kérte az ügyben tárgyalás tartását, ezért az ítéletábra a Pp. 256/A. §-ának (4) bekezdése alapján - utalva a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontjára - a fellebbezést tárgyalás tartása nélkül bírálta el.

A felperes fellebbezése megalapozott.

Az ítéletábra mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy azt az I. rendű alperes sem vitatta, hogy a felperes a számú jogerős határozatában megállapította, hogy az alperesekkel megkötött szállítási szerződésekkel megsértette a Kbt. 5. §-át, tekintettel arra, hogy azokat a közbeszerzési eljárás mellőzésével kötötte meg.

E határozatban foglaltak - ahogyan arra az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott is - a polgári perben eljáró bíróságot kötik, ezért a Kbt.-nek a szerződések érvénytelensége tárgyában írt rendelkezéseit ennek figyelembevételével kellett vizsgálnia a felperes kereseti kérelme alapján.

Az megállapítható volt, hogy az I-III. rendű alperesek ellenkérelmükben (az I. rendű alperes a bíróság kivételével) nem ellenezték a felperes kereseti kérelmének teljesítését és hangsúlyozták, hogy a perre okot nem adtak. A Pp. 3. §-ának (2) bekezdése és a Pp. 215. §-a szerint a bíróság nem terjeszkedhet túl az ellenkérelmen, az alperest marasztalni kell az általa elismert követelésben (BH2005.34.), bármilyen típusú keresetről van szó.

A IV. rendű alperes ugyan ellenezte a kereset teljesítését, azonban a felperes határozata köti a polgári bíróságot a közbeszerzési eljárás megsértése tekintetében, így az érvénytelenség megállapítása során azt figyelembe kell venni.

A Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján semmis, azaz érvénytelen az a szerződés, amelyet a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kötöttek meg. Tekintettel arra, hogy a felperes által meghozott közigazgatási határozat jogerősen megállapította a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzését, annak következménye a Kbt. 127. §-a (1) bekezdés a) pontja értelmében e szerződések semmissége, amelyet a bíróság a Kbt. 164. §-ának (4) bekezdése alapján köteles megállapítani. „A Polgári Törvénykönyvről” szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 239/A. §-a - a 2012. május 26-tól előterjesztett keresetek esetén - anélkül is lehetővé teszi a szerződés érvénytelenségének a megállapítására irányuló kérelem előterjesztését, ha a fél az érvénytelenség következményeinek az alkalmazását nem kéri, vagy nem kérheti, mivel a szerződés már teljesedésbe ment és a rég. Ptk. 237. §-ának (1) bekezdése alapján a szerződéskötés előtti helyzet nem állítható helyre, a felperes keresete pedig erre irányult.

Arra helytállóan hivatkozott az I. rendű alperes, hogy a Kbt. 164. §-ának (4) bekezdése a szerződések érvénytelensége tekintetében a rég. Ptk. 237. §-ának (1)-(2) bekezdéseitől részben

eltérő rendelkezéseket tartalmaz. A Kbt. e jogszabályi rendelkezésének az értelmezése kapcsán azonban figyelembe kell venni azt is, hogy a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó jogorvoslati eljárások hatékonyságának javítása érdekében került elfogadásra az Európai Parlament és a Tanács 2007. december 11-i 2007/66/EK irányelve, amelynek a magyar jogba történő átültetése érdekében kerültek megállapításra a Kbt.-nek a jelen perben alkalmazandó rendelkezései. Az irányelv preambuluma (13) bekezdése az irányelv céljaként rögzíti, hogy a szerződések jogellenes, közvetlen odaítélésének - amit a bíróság a közbeszerzésre vonatkozó közösségi jognak az ajánlatkérő általi legsúlyosabb megsértésének minősített - visszaszorítása érdekében hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókról kell rendelkezni. A jogellenesen, közvetlen módon odaítélt szerződést ezért elviekben érvénytelennek kell tekinteni, az érvénytelenség nem automatikus, hanem azt egy független jogorvoslati szervnek kell megállapítania, illetve ilyen szerv döntése következményének kell lennie.

A Kbt.-be az irányelv megjelölt célkitűzéseinek a megvalósítása érdekében került beépítésre az a szabály, hogy a közbeszerzési döntőbizottságnak a jogsértés megállapítása esetén pert kell indítania a szerződés érvénytelenségének a kimondása és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt. A kialakult bírósági gyakorlat szerint a Kbt. e rendelkezéseinek értelmezésénél azt kell szem előtt tartani, hogy „amíg a szerződések érvénytelenségével kapcsolatos generális polgári jogi szabályok nem tartoznak az európai unió szabályozási jogkörébe, azaz e területen a tagállamok maguk alkotják meg kötelmi joguk e jogterületre vonatkozó szabályait, addig a közbeszerzési szerződések esetén - a *lex specialis* - valamint az uniós jog hatékony érvényesülésének elvére is figyelemmel - a régi Ptk. érvénytelenségére vonatkozó klasszikus szabályaihoz képest mind az érvénytelenség kimondására, mind annak jogkövetkezményeire vonatkozó szabályok az uniós jogra is tekintettel, eltéréssel érvényesülnek [BH 2017.59 (11)].

Ebből következik, hogy a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti feltétel fennállta miatt a felperes megalapozottan kérte a régi Ptk. 239/A. §-a alapján a per tárgyát képező szállítási szerződések érvénytelenségének a megállapítását - figyelemmel a Kúria 1/2010. (VI.18.) PK véleménye 5.a. pontjában foglaltakra is - külön a másodlagos jogkövetkezmények levonása nélkül.

A Kbt. 164. §-ának (4)-(5) bekezdéseiben foglalt rendelkezések alapján pedig amennyiben a bíróság megállapítja a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződés részleges vagy teljes érvénytelenségét, az ajánlatkérő bírsággal sújtására kerülhet sor. Az I. rendű alperesnek a bírság kiszabása mellőzése körében előadott érvelése megalapozatlan, önmagában ugyanis az a körülmény, hogy a Kbt. a régi Ptk. 237. §-ának (1)-(2) bekezdéseiben foglalt jogkövetkezmények közül valamennyit nem szabályozza, még nem következik, hogy a speciális jogkövetkezményként megjelölt bírság kiszabására a Kbt. 127. §-ának (1) bekezdése szerinti érvénytelenségi okok esetén ne kerülne (kerülhetne) sor.

Az ezzel ellentétes jogértelmezés ellentétes lenne az irányelv preambuluma (21) bekezdésében foglaltakkal is, amely kifejezetten utal arra, hogy a nemzeti jogszabályok által meghatározott érvénytelenséghez kapcsolódó jogkövetkezmények alkalmazása nem vezethet a szigorú szankciók hiányához, ha a szerződéses kötelezettségeket már egészben vagy majdnem egészben teljesíthették.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és a felperes elsődleges kereseti kérelme alapján megállapította a megjelölt szerződések 2012. évre vonatkozó megrendelése alapján teljesített részének az érvénytelenségét, valamint rendelkezett a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alapján az I. rendű alperes bírság fizetési kötelezettségéről.

A bírság összegének kiszabása során figyelemmel volt az I. rendű alperes érdemi ellenkérelme (7. sorszámú beadvány) II. pontjában felhozott indokokra, mivel ezeket a felperes sem tette vitássá, valamint arra is, hogy a felperes a döntőbizottsági határozatában már az I. rendű alperessel szemben 2 000 000 Ft bírságot kiszabott. Mindezeket a körülményeket mérlegelve 2 000 000 Ft mértékű bírság kiszabását találta indokoltnak, ugyanis a két bírság összege sem éri el a közbeszerzési eljárás mellőzésével kötött szerződések értékének 1%-át.

Utal arra is az ítéletábra, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelmének alapossága miatt a másodlagos kereseti kérelem érdemi vizsgálatára nem kerül (kerülhet) sor. Az I. rendű alperes egyebekben a Kbt. 127. §-a (2) bekezdésének b) pontjában foglalt hivatkozásai tekintetében a bírság mérséklésére vonatkozó nyilatkozatain túlmenően egyéb tényállításokat nem tett.

A perköltségviseléssel összefüggésben szem előtt tartotta az ítéletábra, hogy az I-III. rendű alperesek nem elleneztek a kereset teljesítését, az azt elutasító nyilatkozatot csupán a IV. rendű alperes tett. A felperes a Pp. 78. §-ának (2) bekezdése alapján a II-IV. rendű alperesekkel szemben a perköltség tárgyában való határozathozatalnak a mellőzését kérte, csak az I. rendű alperessel szemben tartott igényt perköltségre, ezért az ítéletábra a felperes pernyertességére tekintettel kötelezte az I. rendű alperest a felperes jogi képviselőjének kifejtett tevékenységével arányban álló 1 000 000 Ft elsőfokú perköltségnek a megtérítésére a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése szerint, figyelemmel „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (1), (2) és (6) bekezdésében írtakra.

Az ítéletábra az elsőfokú perköltség vonatkozásában mivel a felperes kereseti kérelmének a szerződések érvénytelenségének megállapítása vonatkozásában helyt adott, mellőzte a felperes kötelezését az alperesek javára perköltség megfizetésére.

Az alperes az I-III. rendű alperesek, illetve a IV. rendű alperes is (bár utóbbi a kereset elutasítását kérte) azzal védekeztek, hogy a perre okot nem adtak, és a követelést az első tárgyaláson azonnal elismerték. Az ítéletábra azonban megállapította, hogy az alpereseknek a Pp. 80. §-ának (1) bekezdésére történő hivatkozása nem megalapozott. Ekörben az ítéletábra figyelemmel volt arra, hogy a felperest perindítási kötelezettség terhelte a szerződések érvénytelenségének megállapítása iránt, és az alperesek perben állása nélkül a perben nem lett volna érdemi döntés hozható, továbbá a pervesztes félnek kell viselnie a perköltséget [BH2017.59.(23)].

A következőkes bírósági gyakorlat szerint pedig a perköltség fizetésére egyetemlegesen kötelezhető pertársak az illeték megtérítésére is egyetemlegesen kötelesek, még akkor is, ha bármelyikükkel szemben az ellenérdekű fél a perköltségről lemond, illetőleg ha bármelyikük a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri (BH 1984.23.).

Az egyes szerződéseket megkötő peres felek egységes pertársaknak minősülnek, az I. rendű alperessel csak az egységes pertársakat kell a perköltség megfizetésére egyetemlegesen kötelezni, így az illetékre is, az egyéb pertársak között a perköltséget (illetéket) érdekeltségük arányában kell megosztani (BH 1984.22.).

Az ítéletábra feljegyzett 1 500 000 Ft kereseti illeték vonatkozásában „Az illetékekről” szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 74. §-ának (3) bekezdése folytán irányadó „A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban” tárgyú 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése, valamint 14. §-a alapján döntött. Ebben a körben figyelemmel volt arra, hogy a felperes által

megjelölt szerződési érték 443 942 448 Ft volt, amelyből arányosan 37% számítandó az I. és II. rendű alperesek közötti szerződésekre (163 729 665 Ft), az I. és III. rendű alperesek közöttire 18%, (80 386 569 Ft), míg az I. és IV. rendű alperes között létrejött szerződésekre 45% (199 826 214 Ft). Az ítéletábra ennek megfelelően kötelezte az egyes - őket érintő - szerződési értékek tekintetében a peres feleket figyelembe véve azt, hogy az I., II. és III. rendű alperesek a kereset teljesítését nem ellenezték, ezért az Itv. 58. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján az ő vonatkozásukban mérsékelni kellett az illetéket. Mivel az I. rendű alperes az érvénytelenség tekintetében nem ellenezte a kereset teljesítését, ezért őt az I. és IV. rendű alperes között létrejött szerződések tekintetében mérsékelt illeték megtérítésére kötelezte, míg a IV. rendű alperest kötelezte az arányos illeték további 90%-os mértékű részének a megtérítésére, ugyanis az arra eső rész az 1 500 000 Ft-ból 675 000 Ft volt, melynek a 90%-a 607 500 Ft.

Rámutat az ítéletábra, önmagában az, hogy a felperes a II-IV. rendű alperesekkel szemben lemondott a perköltség igényéről, nem jelenti azt, hogy az államnak járó illeték megfizetéséről a bíróságnak ne lett volna kötelessége hivatalból rendelkezni.

A másodfokú perköltség tekintetében az ítéletábra megállapította, hogy a felperes fellebbezése eredményre vezetett, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az I. rendű alperest a felperes számára, a kifejtett tevékenységgel arányban álló jogtanácsosi munkadíj megfizetésére, míg a felperes a II-IV. rendű alperesekkel szemben perköltségre nem tartott igényt, ezért az ítéletábra ekörben a határozathozatalt a Pp. 78. §-ának (2) bekezdése alapján mellőzte.

A felperes teljes személyes költségmentessége folytán feljegyzett 2 500 000 Ft fellebbezési illetékről azonban a bíróságnak hivatalból kellett döntenie, ezért kötelezte az alpereseket a korábban felvázolt arálynak megfelelően a Pp. 82. §-ának (2) bekezdése alapján annak megtérítésére, ugyanis a pertársak perbeli érdekeltisége között jelentékenyebb eltérés állt fenn, ezért az érdekeltség arányában döntött a le nem rótt fellebbezési illetékről.

Debrecen, 2017. július 7.

Dr. Drexlerné dr. Karcub Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Dzsula Marianna s.k. előadó bíró, Szilágyiné dr. Karsai Andrea s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -